

KIEROWAĆ (44) *vb impf*

Wszystkie samogłoski jasne (w tym w a 2 r. błędne znakowanie).

inf kierować (13). ◇ *praes 1 sg* kieruję (2). ◇ *2 sg* kierujesz (1). ◇ *3 sg* kieruje (10). ◇ *3 pl* kierują (4). ◇ *praet 3 sg m* kierował (2). ◇ *3 pl m pers* kierowali (1). ◇ *imp 2 sg* kieruj (1). ◇ *1 pl* kierujemy (1). ◇ *con 3 sg m* by kierował (2). *f* by kierowała (1). ◇ *part praes act* kierując (6).

Sł stp brak, *Cn* notuje, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Nadawać ruch w określonym kierunku; sterować, powozić; contorquere Calep, Cn; devertere Calep; circumflectere, convertere, dirigere, flectere, obliquare, obtorquere, offlectere, torquere Cn (11)* : PHáeton Słońcá prosił/ áby mu dopuścił/ Woz ná którym fiedziáło/ áby on roľpuścił. Iż kierowác nie vmiał/ wnet Słońce przewrocił *RejZwierz 42v; Calep 253a, 315b.*

kierować co (5): iż czáfu przygody y potrzeby/ fámi v rudlá siedzieli y łterniczny vřząd ná łobie odnořili/ rządzác y kieruiác řwoy Hetmáńłki okręt który Láćinnicy zowá Nauem praetorium. *KlonFlis A3v, E4. Cf kierować co w jakim kierunku.*

kierować co w jakim kierunku (3): Przecz rowno z Holenuřem ná toř nie wotował/ Aby ná zad okręty zář Parys kierował. *PapřPan Ff2v; PRomem* po zbořopláwney łztyriuiác Wiřle/ A k dábrowie powoźne kieruiác dyřle/ [...] rzekłem řam w łobie. *RybGęřli D2; KlonFlis F4.*

W przen [co w jakim kierunku] (1) : Kiedy dzień/ řwey nocy/ z łłońcem vřtępuie/ Albo księźyc/ nářad řwe gwiazdy kieruie/ [...] Chwalić Pána řwego duch moy nie przořtawa. *GrabowSet Dv.*

Przen: Napřostowywác, przywracác do zdrowia [co komu czym] (1) : Ruřza kogo Kánikuła/ á odrzeczna mowá: nie tą to wodá/ ále czém inřzym rozum mu kieruymy. *Oczko 14.*

a. *intransit. (prawdopodobnie brak „się” ze względów rytmicznych) Iřć, udawác się dokąd [do czego]* (1) : Pewnie mu ze řromotą kierowác do domu. *PapřPan N2v.*

2. *Wpływác na czyjeř postępowanie; kształtowác je řwiadomie i celowo; pro rota uti Cn (16)* :

a. *O własnycy dąźeniach i postępowaniu* (6) :

kierować co do czego (1): wřzytek vmysł kieruy do vcźciwycy rzeczy. *PapřPam Cc3v.*

kierować co ku czemu (2): potrzebá/ [...] řwe řpráwy wřzytki áby kierował ku dobřemu *GórnDworz L2; CzahTr L4v.*

kierować, co czym [= za pomocą czego] (1): Wiém że rozumém trudno wielki ból kierowác *GórnTroas 59.*

kierować kim, czym (2): *RybGęřli C4v;* bo ielli człowiekiem Ządza kieruie, że go kędy chce nářędzi, po niem: řądzey ten řłuży nie řámemu łobie. *CiekPotř 21.*

b. *O cudzym postępowaniu* (10) :

kierować kogo, co (6): ábowiem pocźciwe życie páńłkie/ tho řámo iest/ ktore kieruie/ y ná dobre náwodzi poddáne *GórnDworz Gg5; GórnRozm B3; GórnTroas 24;* Przetoź ták řerce moie řam ráćź kierowác/ By ták řwą chęć/ řwą řądóř mogłó miárkowác *RybGęřli D2v. Cf kierować kogo do czego; kogo ku czemu.*

kierować kogo do czego (1): Poradz řie go w czym zechceřź tráfi táką klobę/ Zeć nie poydzye zá iego rádá nic ná zgubę/ Więc y řyny do tego w młodořci kieruie *PapřPan I3.*

kierować kogo ku czemu (1): Ale łzczęście y fortuná máiąc wielką moc w łkutku woyny/ częłto z ledá máluczkiich przyczyn vmysły y porády ludzkie (kieruiąc ich ku lepłzemu álbo gorłzemu łkutkowi) ináčzey y opák obraca y odmienia. *StryjKron* 175.

kierować kim, czym (3): Tákžec náłzy myłliwcy/ po dziłieyfze látá/ Wodzą Chárty ná łmyczy/ ná nędznego brátá. Co im iáko Záiącem/ kieruią ná grudzye *RejZwierz* 128v. *Cf kierować czym ku czemu; kim w co.*

kierować czym ku czemu (1): Wiémy co vmieią Seymiki/ ná których/ duży łłábégo/ śmiáły mądrégo/ łatwie z kluby łwéy wybija/ ku łwoiemu pożytku Seymikiem kieruiąc. *OrzQuin* D.

kierować kim w co (1): Com ia dżiś ledwie obaczył/ Ześ to łám łpráwić raczył. [...] Kieruiąc mną w drogi łwoie. *CzahTr* H4.

α. *Dzięki swojej sprawności wojennej mieć wpływ na ruchy wojskowe nieprzyjaciela [kogo a. kim]* (1) : Iż łam vmiał przed łáty Tátáry kierowáć/ Teraz iuż łynom z nimi każe łie cęrtowáć [!]. *PapriPan* H2.

3. *Realizować koncepcję prawną* (6) :

kierować co (4): A nie ták łię to mowi/ żeby tá łłufzność miáła przodkowáć/ [...] ále gdy oboie to połpołu łeft/ tedy łłufzność práwo kieruiąc/ łpráwiedliwość czyni dołkonálłzą. *GórnRozm* Gv. *Cf kierować co do czego; co ku czemu.*

kierować co do czego (1) : Godzi łię áby ten od włzelákich namiętności był wolny/ ktory do łámej tylko łłufzności włzytkie práwá kierowáć ma [*leges dirigere debet*]. *ModrzBaz* 97v.

kierować co ku czemu [= dla dobra czego] (2): Ci práwá kierowáli ku zdrowiu R. P. *GórnRozm* M3, Fv.

kierować czym (2): Pánowie wotuiąc/ y Prokuratorowie zdradzáiąc kieruią łpráwiedliwością náłzą iáko chcą *OrzRozm* V; *PapriPan* Y4v.

4. *Rządzić, dysponować, wydawać rozkazy* (8) :

kierować co czym [= za pomocą czego] (1): PAnie/co wiecznym rozumem kieruiéłz/ Niebo y ziemię *GrabowSet* Iv.

kierować kim, czym (4): Bali łie go bo im ták łrodze rołkázował/ Y práwie iák możny Krol ták nimi kierował. *PapriPan* Dd3v; *NiemObr* 159; Włpomina hiłtorya piłmá ś. iż Dárius Krol Perłki/ kierował łwiátem/ á nim zásię niewiałtká *PowodPr* 70, 3.

W przén (3) : Złemuś dał łzczęście/ gdy przemyłł kieruié/ A łżeżyra cnotá/ ná łzwánki łtyłkuie. *GrabowSet* F4.

kierować czym (2): Tá [*pannq*] godná/ by fortuną zówždy kierowála. *PudłFr* 71; *PowodPr* 76.

5. *Naciągáć tekst, fałszywie interpretowáć [co]* (3) : Skąd iáłna rzecz że to/ y podobne piłmá/ głupie y niegrzecznie odłzczepieńcy kieruią *WujNT* 143.

Zwrot: »na swą dumę, wedle swej dumy kierowáć« (1 : 1): A nie ták přetko/ áni ták bełpiecznie/ zá łedno łie miełłce iáwłzy/ ono ták nieprzyłtoynie ná łwą dumę kierowáć: á miáłto prawdy/ fałłz niewłtydliwy / y błáđ nieznołny záłecáć. *CzechRozm* 39; *ReszPrz* 91.

Synonimy. 4. *hetmanić, rozkazowáć, rządzić*; 5. *ciągnáć*.

Formacje współrdzenne: *kierowáć się, nakierowáć, nakierowáć się, przekierowáć, skierowáć się, zakierowáć*.

Cf **KIEROWANIE, KIERUJĄCY**

KW